

Zera Berach inst.
In memory of Hatzadik
Rabbi S.B. Lieberman Zt"l
Pob 2093 Tsfat ISRAEL

מוסדות זרע ברך על שם הגה"צ
רבי שמחה בונים ליברמן זצוק"ל
ת"ד 2093 צפת עיה"ק

שבילין דאורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת וירא תשע"ו

פר' וירא אירוסין בבן נח

הנך מת על האשה אשר לקחת והיא בעולת בעל (כ, ג)

איתא בסנהדרין (נו:): גבי בן נח דבעולת בעל יש להך, נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להך [וכן איתא שם קודם לכן דגם ארוסה אין להם], ופירש"י דכתיב והיא בעולת בעל ולא כתיב והיא אשת איש, אלמא הנך מת משום בעילתו של בעל ולא מפני קדושין וחופתו (וע"ע ברש"י שם נו. ד"ה גלוי), ומבואר דהא דאיתא שם (נח.) דבן נח אסור באשת חבירו דכתיב ודבק באשתו ולא באשת חבירו, אינו אלא בבעולת בעל ולא בארוסה.

ויש להסתפק לדעת התוס' בקידושין (יג: ד"ה לכ"ע) דגם בישראל הבא על אשת חבירו יש איסור עשה דודבק באשתו (מלבד אזהרת הלאו וחוב מיתה), האם גם בארוסת חבירו יש עליו איסור זה, דאפשר הואיל ועיקר האיסור נאמר בבני נח ואינו נוהג בהם אלא בבעולת בעל, ה"ה בישראל אינו נוהג אלא בבעולת בעל, או אפשר דשאני בן נח דארוסה ונכנסה לחופה לא מיקרי אשתו דאין נוהג בהם חופה וכניסה לחופה, אבל בישראל הואיל וארוסה מיקרי אשתו לכן אף בארוסת חבירו עובר עליה משום ודבק באשתו.

והנה לגבי ארוסת גוי נראה בפשטות דאף ישראל שבא עליה אינו עובר בעשה זה דהרי אין להם קנין דארוסה.

אולם מצינו דבר חידוש בענין זה, דהנה כתב הסמ"ג (לא תעשה קג) גבי הא דאיתא בסנהדרין (נב:): אשת רעהו פרט לאשת אחרים, וז"ל, אשת רעהו פרט לאשת גוי, פירוש בין ארוסת גוי בין נשואת גוי הבא עליהן אינו במיתה, דתניא בפרק בן סורר ומורה (שם עא:): בן נח שבא על אשת חבירו ואחר כך נתגייר פטור, משמע הא אם לא נתגייר חייב, ובנשואה מדבר דאילו בארוסה פטור כדמפרש בפרק ארבע מיתות בעולת בעל יש להם נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להם, ובפרק בן סורר ומורה מוכיח שמה שהוא פטור כשנתגייר זהו מפני שאם היה עושה עתה דבר זה לא היה מתחייב, ודוקא ממיתה ממעט [ישראל] הבא על אשת גוי אבל מדאורייתא איסורא יש מדהוצרך להתיר אשת גוי ביפת תואר וכו' ע"ש.

ולכאורה דבריו נפלאים מאד, מדוע הוצרך להביא ממרחק לחמו דהמיעוט דאשת גוי מיירי בנשואה, הרי ארוסה אין להם קנין בה ועל כרחך דהמיעוט קאי על נשואה. וכבר עמד על כך בביאורי המהרש"ל על הסמ"ג, ויצא לחדש חידוש נפלא דס"ל להסמ"ג דמה שאמרו ארוסה אין להם היינו דוקא לגבי בן נח שאינו חייב על ארוסת חבירו משום אשת חבירו, אבל ישראל הבא על ארוסת גוי עובר עליה בעשה מאחר שבדומה לזה בישראל ארוסה הוי אשת איש ממש, ולכן מעצם המיעוט דאשת רעהו פרט לאשת גוי אי אפשר להביא ראייה דאין ישראל חייב על אשת גוי הנשואה לו, דיש לומר דהמיעוט פרט לאשת גוי קאי על

1

לע"נ חיה חגית ברכה כהן בת רחל ע"ה
לע"נ שושנה עמוס בת פרץ ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת וירא תשע"ו

ארוסה, אבל נשואה שהיא אשתו גמורה בעולת בעל אסורה על ישראל וחייב מיתה עליה, לזה הביא הסמ"ג ראייה מהא דבן נח שבא על אשת חבירו ואחר כך נתגייר פטור, משמע אם לא נתגייר חייב, ועל כרחך דמיירי בנשואה ולא בארוסה, שהרי בארוסה אף אם לא נתגייר פטור דאין בן נח חייב על ארוסת חבירו, וכיון שמה שהוא פטור כשנתגייר הוא משום שאם היה עושה מעשה זה עכשיו ביהדותו היה פטור, על כרחך שישראל פטור אף על אשת גוי הנשואה.

אלא דעיקר הדבר הוא חידוש גדול, דהיאך אפשר דישראל עובר על ארוסת גוי, הא כיון דאמרינן דארוסה אין להם הרי דאין להם קנין דאירוסין ומשום הכי אין בן נח חייב על ארוסת חבירו, וכיון שלא קנאה היאך יתכן שתיאסר על ישראל משום ארוסת גוי.

וצריך לומר דס"ל למהרש"ל דעצם הקנין דאירוסין יש להם, אלא שיש מיעוט מבעולת בעל דאין בן נח חייב על ארוסת חבירו, אבל לגבי ישראל שאצלם הוי ארוסה כאשת איש, כלפיהם לא נאמר המיעוט דבעולת בעל, ושפיר חשיב קנין אירוסין דגוי לאסרה על ישראל באיסור האמור באשת גוי [ולכאורה יש לדייק כן מלשון הרמב"ם (פ"ט מהל' מלכים ה"ז) שכתב לגבי בן נח וז"ל, אבל מאורסה או שנכנסה לחופה ולא נבעלה אין חייבין עליה שנאמר והיא בעולת בעל. ויש לדקדק מדוע שינה מלשון הגמ' דארוסה ונכנסה לחופה ולא נבעלה אין להם. ולכאורה יש לדייק מלשון זה דקנין יש להם בה, אלא שאין חייבין עליה, וצ"ע – הערת העורך], ולפ"ז נראה דלשיטת התוס' בקידושין הנ"ל דישראל הבא על אשת חבירו עובר נמי בעשה דודבק באשתו, ה"ה ישראל הבא על ארוסת חבירו עובר נמי בעשה זו.

אלא דיש לחלק ולומר דעד כאן לא אמר המהרש"ל דיש אירוסין לגוי אלא לשיטת הסמ"ג שסיים וכתב דאיסור עשה דאשת גוי לישראל נלמד מהא דהתירה תורה ביפת תואר אפילו אשת איש, שמע מינה דבעלמא אשת גוי אסורה על ישראל, ונמצא שאין איסור עשה דאשת גוי נלמד מן הפסוק ודבק באשתו האוסר בן נח באשת חבירו, ולפיכך יש לומר דאף שבן נח אינו חייב על ארוסת חבירו, מ"מ בישראל שייך איסור עשה על ארוסת גוי.

אבל לדעת התוס' בקידושין שגם האיסור לישראל נלמד מודבק באשתו האמור בבן נח, יש לומר דכשם שבבני נח לא נאמר כתוב זה אלא בבעולת בעל ולא בארוסה, כך כלפי ישראל לא נאמר כתוב זה בארוסת גוי, ומעתה יש להסתפק דאף כלפי ארוסת ישראל לא שייך העשה דודבק באשתו, משום דכתוב זה לא מיירי כלל בארוסה, לא שנא ארוסת גוי ולא שנא ארוסת ישראל.

בשבילי החופה סימן טז

***

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת וירא תשע"ו

זריזין מקדימים למצות ומצוה מן המובחר מי עדיף

וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו (כז, ג)

וברש"י וישכם, נזדרז למצוה, ומקורו מפסחים (ד). תניא כל היום כולו כשר למילה, אלא שזריזין מקדימים למצות שנאמר וישכם אברהם בבוקר.

ועיין בחיי אדם (כלל סח בנשמת אדם אות א ד"ה אך התה"ד) שהביא מספר חסידים (סי' תתעח) שכתב וז"ל, כתיב חשתי ולא התמהמתי לשמור מצותיך (תהלים קיט, ס) לא יעבב אדם את המצוה בעבור זה שאמרה תורה זה א-לי ואנוהו התנאה לפניו במצות וכו', שלא יאמר אדם כיון שיש לי טלית לקנות אמתין עד שיבא לי טלית יפה מאד, אלא יקנה מיד אע"פ שאינו יפה כל כך, וכן עיר שאין בה ספר תורה ויש שם סופר שאינו יודע לכתוב יפה כל כך כסופר אחר שלא יבא כל כך בקירוב זמן, מוטב שיכתוב אותו המצוי מיד אע"פ שאינו כותב יפה.

וכתב החיי אדם דמכאן מוכח דזריזין מקדימין עדיף מלהמתין ולעשות המצוה מן המובחר (וע"ע שם בחיי אדם סי'ו), ונמצא דהספר חסידים חולק על מה שכתב בשו"ת תרומת הדשן (סי' לה) דיש להמתין מלעשות קידוש לבנה עד מוצאי שבת שיברך עליה כשהוא מבושם ובבגדים נאים, כדי שיעשה המצוה מן המובחר.

ולעני"ד נראה דיש לחלק בין הנושאים ואין כלל מחלוקת בין תרומת הדשן לספר חסידים, דהתרומת הדשן מיירי בקידוש לבנה שהיא מצוה שיש לעשותה פעם אחת ואם ימתין לא יפסיד המצוה, בזה אמרינן דעדיף להמתין כדי שיעשה המצוה מן המובחר, משא"כ בנידון דהספר חסידים דמיירי בטלית וספר תורה, שאם ימתין הרי יפסיד בכל רגע מצות ציצית ושוב אין לו השלמה, וכן בספר תורה אם ימתין הרי יפסיד המצוה דקריאה בתורה, ובזה ודאי דמודה התרומת הדשן שלא ימתין.

בשבילי ברכת הגומל סימן יג אות ה

***

ברכת מחיה המתים אחר עקידת יצחק

ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה (כז, יב)

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פלי"א) ר' יהודה אומר כיון שהגיע החרב על צוארו פרחו ויצאה נשמתו של יצחק, כיון שהשמיע קולו מבין שני הכרובים ואמר אל תשלח ידך אל הנער חזרה הנפש לגופו, והתירו (מן הקשרים שקשרו אביו) ועמד על רגליו, וידע יצחק תחיית

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת וירא תשע"ו

המתים מן התורה שכל המתים עתידין להחיות, באותה שעה פתח ואמר ברוך אתה ה' מחיה המתים.

ויש לעיין מדוע לא בירך גם אברהם אבינו ברכה זו, דהנה איתא בברכות (נח:): הרואה את חבירו לאחר י"ב חודש אומר ברוך מחיה המתים, וכן נפסק להלכה בשו"ע (או"ח סי' רכה ס"א) והוא שחביב עליו הרבה ושמח בראייתו, וכאן שיצאה נשמתו ממש ודאי לא גרע וצריך לברך מחיה המתים, ובפרט לפי מה שכתב המשנה ברורה (שם סק"ד) בשם המהרש"א דטעם ברכה זו, לפי שבכל שנה האדם נידון בראש השנה ויום הכפורים אם למות אם לחיים, ואם רואהו אחר ר"ה ויוה"כ זה ואחר כך אין רואה אותו עד אחר ר"ה ויוה"כ הבא, הרי עבר עליו דין אם למות אם לאו, ועל כן אומר ברוך מחיה המתים שניצול מדין מיתה בר"ה ויוה"כ, וא"כ כל שכן הכא שיצאה נשמתו שצריך לברך מחיה המתים.

ועיין עוד בבבאור הלכה (שם סי' ריח ס"א ד"ה כגון מעברות בסופו) שכתב לגבי בן השונמית שהחיה אלישע הנביא, שכתב דבכגון זה שייך לברך ברכת מחיה המתים. ואולי יש לדייק לשון הפרקי דרבי אליעזר **וידע יצחק** וכו', שרק יצחק ידע מזה, אבל אברהם לא ידע שפרחה נשמתו, ולכן לא היה שייך אצלו ברכה זו.

אך עיין ברד"ל (שם אות נט) שהביא בשם מדרש אגדה (מובא בשבלי הלקט ותניא רבתי) כשנעקד יצחק על גבי המזבח ונעשה דשן והיה אפרו מושלך על הר המוריה, והביא הקב"ה עליו טל וחיה וכו', מיד פתחו מלאכי השרת ואמרו ברוך אתה ה' מחיה המתים, ולפי מדרש זה עדיין צ"ע מדוע לא בירך אברהם ברכה זו.

בשבילי ההודאה סי' א אות ד הערה ב

***

הר הבית יש בו שני דינים נפרדים, מקום הנבחר לבנין המקדש, וקדושת מחנה לווה, ובענין הוספה על הר הבית

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה (כז, יד)

וברש"י פשוטו כתרגומו ה' יבחר ויראה לו את המקום הזה להשרות בו שכינתו ולהקריב כאן קרבנות. דהיינו דהר המוריה (שהוא הר הבית) נבחר למקום המקדש.

ועיין ברמב"ם (פ"א מהל' בית הבחירה ה"ג) שכתב וז"ל כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן וכו', ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דוד זהו בית ה' האלקים וגו', ואמר זאת מנוחתי עדי עד.

בשבילי אורייתא על התורה (של הרב שמחה בונים ליברמן זצ"ל) – פרשת וירא תשע"ו

והנה איתא בשבועות (יד). דאפשר להוסיף על ירושלים ועל העזרות, אולם לא נתבאר אם אפשר להוסיף על הר הבית, ועיין ברש"ש בסנהדרין (ב). שכתב דאין מוסיפין על הר הבית, והביא לזה סמך מן המקרא (עיין להלן פר' תרומה כז, יח).

וברמב"ם (שם פ"ו ה"י) כתב וז"ל, בית דין שרצו להוסיף על ירושלים או להוסיף על העזרה מוסיפין, ויש להם למשוך העזרה עד המקום שירצו מהר הבית וכו' עכ"ל, ומבואר מדבריו דאין להוסיף על העזרה יותר משטח הרב הבית, וכן דאפשר לקדש כל שטח הר הבית בקדושת העזרה, עיין אור שמח שם, ויש להעיר דנמצא לפי זה דאם יעשו כל שטח הר הבית בקדושת עזרה, לא תהיה העזרה מוקפת כלל במחנה לוי, דכיון שעשאוהו להר הבית עזרה הרי הוא מחנה שכינה, ועל הר הבית אי אפשר להוסיף כמו שנתבאר וא"כ נתבטל מחנה לוי. ונראה לי לבאר דהר הבית יש לו שתי מעלות, שם מחנה לוי, ועוד שמקום זה נתייחד ונבחר לבנין המקדש שמקומו דוקא בהר המוריה שהוא הר הבית, ועיין באור שמח שהביא רמז גדול דאין להוסיף על העזרה יותר משטח הר הבית, דמקרא מלא בהר ה' יראה משמע דיותר מההר אין להוסיף, וכן בתרגום על הפסוק (שמות טו, יז) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת ה' וגו', תעלינון ותשרינון בטורא דאחסנתך אתר מתקן לבית שכינתך (וע"ש שציין ג"כ לדברי הרמב"ם הנ"ל פ"א ה"ג), ומבואר דהא דאין מוסיפין יותר משטח הר הבית אינו אלא משום שהוא המקום הנבחר שעליו יבנה בית המקדש.

ומעתה יש לומר דהא דאין מוסיפין על הר הבית היינו שיהיה לתוספת שם מקום הנבחר לבנות עליו המקדש, דהא דהר הבית נבחר לבנות עליו המקדש הוא ענין מציאות סגולת המקום לבנות עליו בית הבחירה, ועל זה לא שייך להוסיף, אבל על שם מחנה לוי שבו שפיר יש לומר שאפשר להוסיף עליו ולקדשו בקדושת מחנה לוי, שהרי מחנה לוי הוא ענין של דין קדושה שנתקדש על ידי בית דין למחנה לוי, ועל זה שפיר שייך שיוסיפו ויקדשו מקום נוסף בקדושת מחנה לוי.

ונמצא לפי זה שאם יקדשו כל שטח הר הבית בקדושת עזרה לא נתבטל מחנה לוי, שהרי אפשר להם להוסיף על מחנה לוי ולקדש השטח שחוץ להר הבית בקדושת מחנה לוי.

פאר הלבנון ח"א סימן יט אות ה

***

לרפ"ש, להנצחה ולהצלחה, ניתן לתרום להוצאת העלון מוסדות זרע ברכ ת"ד 2093 צפת
zera.berach@gmail.com
 ובאתר שלנו: ravliberman.com